

جمهوری اسلامی ایران
وزارت علوم، تحقیقات و فناوری
شورای عالی برنامه‌ریزی

مشخصات کلی برنامه و سرفصل دروس
دوره کارشناسی ارشد حقوق بشر

گروه علوم انسانی

کمیته حقوق

مصوب چهار صد و نهمین جلسه شورای عالی برنامه‌ریزی

مورخ ۱۳۷۹/۱۲/۱۴

بسم الله الرحمن الرحيم

برنامه آموزشی دوره کارشناسی ارشد حقوق بشر

کمیته تخصصی: حقوق
گرایش:
کد رشته:

گروه: علوم انسانی
رشته: حقوق بشر
دوره: کارشناسی ارشد

شورای عالی برنامه‌ریزی در چهار صد و نهمین جلسه مورخ ۱۳۷۹/۱۲/۱۴ براساس طرح دوره کارشناسی ارشد حقوق بشر که توسط گروه علوم انسانی تهیه شده و به تأیید رسیده است، برنامه آموزشی این دوره را در سه فصل (مشخصات کلی، برنامه و سرفصل دروس) به شرح پیوست تصویب کرده، و مقرر می‌دارد:

ماده ۱) برنامه آموزشی دوره کارشناسی ارشد حقوق بشر از تاریخ تصویب برای کلیه دانشگاهها و مؤسسات آموزش عالی کشور که مشخصات زیر را دارند لازم‌الاجرا است.

الف: دانشگاهها و مؤسسات آموزش عالی که زیر نظر وزارت علوم، تحقیقات و فناوری اداره می‌شوند.

ب: مؤسساتی که با اجازه رسمی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری و براساس قوانین، تأسیس می‌شوند و بنابراین تابع مصوبات شورای عالی برنامه‌ریزی می‌باشند.

ج: مؤسسات آموزش عالی دیگر که مطابق قوانین خاص تشکیل می‌شوند و باید تابع ضوابط دانشگاهی جمهوری اسلامی ایران باشند.

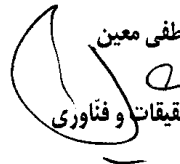
ماده ۲) این برنامه از تاریخ ۱۳۷۹/۱۲/۱۴ برای دانشجویانی که از این تاریخ به بعد وارد دانشگاه می‌شوند لازم‌الاجرا است.

ماده ۳) مشخصات کلی، برنامه درسی و سرفصل دروس دوره کارشناسی ارشد حقوق بشر در سه فصل مشخصات کلی، برنامه و سرفصل دروس برای اجرا به معاونت آموزشی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری ابلاغ می‌شود.

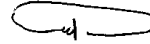
رأی صادره چهار صد و نهمین جلسه شورای عالی برنامه‌ریزی
مورخ ۱۳۷۹/۱۲/۱۴
در خصوص برنامه آموزشی دوره کارشناسی ارشد حقوق بشر

(۱) برنامه آموزشی دوره کارشناسی ارشد حقوق بشر که از طرف گروه علوم انسانی
پیشنهاد شده بود، با اکثریت آراء به تصویب رسید.
(۲) این برنامه از تاریخ تصویب قابل اجرا است

رأی صادره چهار صد و نهمین جلسه شورای عالی برنامه‌ریزی مورخ ۱۳۷۹/۱۲/۱۴ در مورد
برنامه آموزشی دوره کارشناسی ارشد رشته حقوق بشر صحیح است، به مورد اجرا گذاشته شود.

دکتر مصطفی معین

وزیر علوم، تحقیقات و فناوری

دکتر علی شریعتمداری
رئیس گروه علوم انسانی

رونوشت: به معاونت محترم آموزشی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری
خواهشمند است به واحدهای مجری ابلاغ فرمایید.

دکتر سید محمد کاظم نائینی

دبیر شورای عالی برنامه‌ریزی

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

فصل اول: مشخصات کلی دوره کارشناسی ارشد (نایبوسته) حقوق بشر

الف: مقدمه و تعریف:

برنامه آموزشی دوره کارشناسی ارشد (نایبوسته) حقوق بشر با توجه به اهمیت فزاینده مسائل مربوط به حقوق بشر در سطح جهانی، رشد و توسعه این بخش از دانش حقوقی و توجه خاص سازمانهای بین المللی به آن براساس رهنمودها و موافقت اصولی اعضای محترم شورای عالی برنامه ریزی و سایر آیین نامه ها و مقررات آموزشی مربوط تنظیم شده است. این برنامه دربرگیرنده آموزش اهم موضوعاتی است که در این رشته از حقوق عموماً تدریس می شود.

ب: هدف:

هدف از این دوره تربیت کارشناس ارشد در رشته حقوق بشر است که شرطی برای بردن سطح اطلاعات و آگاهی و بینش حقوقی دانش آموختگان دوره کارشناسی همراه با فراگیری عملی روش تحقیق و تقویت قدرت استنباط و تجزیه و تحلیل مسائل حقوقی صورت می گیرد.

ج: طول دوره:

دوره کارشناسی ارشد (نایبوسته) حقوق بشر شامل چهار نیمسال تحصیلی (با پایان نامه) و حداکثر پنج نیمسال تحصیلی (با پایان نامه) است و هر دانشجو باید ۳۲ واحد را طبق برنامه تنظیمی بگذراند. به علاوه دانشجویانی که در دوره کارشناسی ۲ واحد معارف اسلامی و ۲ واحد منطق را نگذرانده اند باید این ۴ واحد را به عنوان درس کمبود بگذرانند.

د: شرایط ورود به دوره کارشناسی ارشد (نایبوسته) حقوق بشر:

کسی می تواند داوطلب ورود به دوره کارشناسی ارشد (نایبوسته) حقوق بشر گردد، که دارای شرایط زیر باشد:

۱. دارا بودن گواهی نامه کارشناسی یا برابری آن از کشورهای دیگر به تشخیص مراجع صلاحیتدار.

تبصره: دانشجویانی که دارای کارشناسی حقوق نمی باشند موظفند تعدادی از دروس را به عنوان پیش نیاز حداکثر تا ۲۴ واحد طبق نظر گروه آموزشی بگذرانند.

۲. دارا بودن شرایط ورود طبق ضوابط وزارت علوم، تحقیقات و فناوری

هـ: آزمون کارشناسی ارشد حقوق بشر از مواد زیر و با ضرایب تعیین شده انجام می شود.

- ۱- حقوق بین الملل عمومی (ضریب ۲)
- ۲- سازمانهای بین المللی (ضریب ۲)
- ۳- زبان تخصصی (ضریب ۲)
- ۴- حقوق جزا و آیین دادرسی کیفری (ضریب ۱)
- ۵- حقوق مدنی (تعهدات) (ضریب ۱)

ی: واحدهای درسی:

تعداد کل واحدهای درسی رشته حقوق بشر ۳۲ واحد به شرح زیر می باشد:

- ۱- دروس اختصاصی (اعم از الزامی و اختیاری) ۲۸ واحد طبق فهرست دروس.
- ۲- رساله ۴ واحد با توجه به آیین نامه مصوب دوره کارشناسی ارشد.

تبصره ۱: دانشجوی موظف است در هر درس حداقل یک کار تحقیقی ارائه نماید.

تبصره ۲: حداقل ساعت هر واحد تحصیلی یک ساعت است. به تشخیص گروه آموزشی در صورت لزوم برای یک واحد درسی ساعت بیشتری در نظر گرفته خواهد شد.

تبصره ۳: سمینار که کار تتبع و تحقیق و دنباله دروس تخصصی می باشد با توجه به آیین نامه دوره کارشناسی ارشد (نایبوسته) درباره موضوعات مربوط به رشته تخصصی با نظر و ارشاد متخصص تهیه می شود و باید بصورت مقاله ای با استفاده از انتشارات علمی جدید و روش تحقیق تنظیم گردد و در جلسه ای که اداره آن برعهده یکی از استادان است با حضور دانشجویان عرضه و مورد بحث و ارزیابی قرار گیرد.

فصل دوم - برنامه (عناوین دروس)

دروس اصلی - اجباری دوره کارشناسی ارشد حقوق بشر

نام درس	تعداد واحد	ساعت		
		جمع	نظری	عملی
۱ نقد مبانی فلسفی حقوق بشر	۲	۳۲	۳۲	
۲ حقوق مدنی و سیاسی	۲	۳۲	۳۲	
۳ حقوق اقتصادی و اجتماعی و فرهنگی	۲	۳۲	۳۲	
۴ حقوق همبستگی	۲	۳۲	۳۲	
۵ دولت و حقوق بشر	۲	۳۲	۳۲	
۶ نهادها و ساز و کارهای جهانی حمایت از حقوق بشر	۲	۳۲	۳۲	
۷ نهادها و سازوکارهای منطقه ای حمایت از حقوق بشر	۲	۳۲	۳۲	
۸ حقوق بشر از دیدگاه اسلام	۲	۳۲	۳۲	
۹ نظام بین المللی حقوق بشر در ایران	۲	۳۲	۳۲	
۱۰ آموزش حقوق بشر	۱	۱۶	۱۶	
۱۱ حقوق بشردوستانه و مسؤولیت بین المللی	۲	۳۲	۳۲	
۱۲ فردی در قبال نقض حقوق بشر	۲	۳۲	۳۲	
۱۳ متون حقوقی به زبان خارجی	۱	۱۶	۱۶	
۱۴ سمینار	۴	۶۴	۶۴	
جمع کل واحدهای اصلی - اجباری	۲۸			

دروس اختیاری

	نام درس	تعداد واحد	ساعت		
			جمع	نظری	عملی
۱	مبانی انسان شناختی حقوق بشر و تنوع فرهنگی	۲	۳۲	۳۲	
۲	حقوق زن	۱	۱۶	۱۶	
۳	حقوق کودک	۱	۱۶	۱۶	
۴	حقوق کار	۱	۱۶	۱۶	
۵	حق تعیین سرنوشت و حقوق ملتها	۱	۱۶	۱۶	
۶	دادرسی عادلانه و مدیریت قضایی	۲	۳۲	۳۲	
۷	سازمانهای بین المللی غیردولتی و حمایت از حقوق بشر	۱	۱۶	۱۶	
۸	حقوق پناهندگی	۱	۱۶	۱۶	
۹	آزادی بیان و اجتماعات و تشکیلات	۱	۱۶	۱۶	
۱۰	حمایت از حقوق اقلیتها	۱	۱۶	۱۶	

دانشجویان ۴ واحد از دروس فوق را انتخاب و می گذرانند.

نقد مبانی فلسفی حقوق بشر

هدف: نقد مبانی فلسفی حقوق بشر جهت آشنایی با دیدگاه‌های مختلف برای فهم بهتر نظام بین‌المللی حقوق بشر و انتقادات وارده بر آن.

سرفصل:

در این درس استاد پس از تفکیک بین مبناگرایی و ضد مبناگرایی در حقوق بشر مکاتب و نظرات مختلف در هر بخش را مورد بررسی و نقد قرار می‌دهد.

منابع:

- HAARSCHER, G., "Philosophie des droits de l'homme", Bruxelles, 1993.
- Rouland, N., "L'antropologie Juridique face au jugement de valeur, Revue de la Recherche juridique et droit; prospectif, 1991.
- Les utilisatrens de la notions des droits de l'homme dans le nouvel ordu international, Revue de la recherche juridique, 1992.
- Les foudements anthropolojiques des droits de l'homme, Revue jénérale de droit, 1995.
- Diemer, A. "Philosophical foundations of Human Rights, Paris, UNESCO, 1986.
- Donnell Y, J., "The Concert of Human Rights, New York, 1985.
- Universal Human Rights in theory and practice, I lhaca, NY: Cornell university press, 1989.
- Journal Institute of Muslim Minority Affaire.
- Donna Artz, The Application of International Human Rights Law in Islamic states, 12, H.R.Q.
- H. Bielefeld, Muslim Voices in the Human Rights Debate, 17 H.R.Q.
- Nancy Kim, "Towarols a feminist Theory of Human Rights: Strandling the Fence Between western Imperialism and cultural Absolutism. Columbia Huma Rights Law Review 1994.
- N. ROULAND, "La doctrine Juridique chinoise et les droits d. L'homme. R.T.D.H., 1998.

حقوق مدنی و سیاسی

هدف: شناخت دقیق و عمیق حقوق مدنی و سیاسی در نظام بین المللی حقوق بشر است.

سرفصل:

استاد در این درس مطالب زیر را مورد بررسی قرار می دهد:

- پیشینه تاریخی، اجتماعی و سیاسی حقوق مدنی و سیاسی
- تدوین حقوق مدنی و سیاسی
- ویژگیهای حقوق مدنی و سیاسی و تعهدات دولتها
- حقوق مندرج در میثاق حقوق مدنی و سیاسی
- نظارت بر رعایت حقوق مدنی و سیاسی

منابع:

- HENKIN, "The International Bill of Rights - The Covenant on Civil and Political Rights, New York, 1981.
- NOWAK, M. "Covenant on Civil and Political Rights. CCPR comentary, Engel, Kehl, 1994.
- Bossuyt, M., "Guide to travaux préparatoire of the international covenant on civil and political rights", the Hauge, 1987.
- L. Henkin, ed, "The international bill of rights. New York, 1981.
- Symposium, "Limitation and derogation provisions in the internaional covenant on civil and political rights. Hum Rts. Q, 1985.

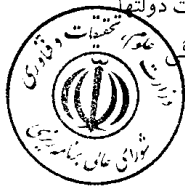
حقوق اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی

هدف: شناخت دقیق و عمیق حقوق اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی در نظام بین‌المللی حقوق بشر است.

سرفصل:

در این درس مطالب زیر را مورد بررسی قرار می‌دهد:

- پیشینه تاریخی، اجتماعی و سیاسی حقوق اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی
- تدوین حقوق اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی
- ویژگیهای حقوق اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی و تعهدات دولتها
- حقوق مندرج در میثاق حقوق اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی
- نظارت بر رعایت حقوق اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی

منابع:

اسناد سازمان ملل متحد در خصوص حقوق اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی

- GRAVEN, M., "The international covenant on economic, social and cultural rights, Oxford, 1995.
- Alston, P., "The U.N. specialised agencies and implementation of the international covenant on economic, social and cultural rights, 1979.
- Alston, P., "The nature and scope of state parties' obligations under the international covenant on economic, social and cultural rights, 1989, Hum. Rts. Q.
- Alston, P., "First session of the U.N. committee on economic, social and cultural rights, 1987. AJIL.
- Alston, "International human rights, Oxford, 1996.
- ANDERSEN, C., "The legal dimension of socio-cultural effects of private enterprise", 1998.
- BAXI, U., "The new international economic order, Ind. JIL. 1983.
- Alston, "Implementing economic, social and cultural rights: the functions of the reporting obligations bull. H.R. 1989.
- LECKIE, "From housing needs to housing rights", London, 1992.
- McKEAN, W., "Equality and discrimination under international law", Oxford, 1983.
- Human Rights Bibliography, PP. 461-974.

حقوق همبستگی

هدف: شناخت دقیق و عمیق حقوق همبستگی در نظام بین المللی حقوق بشر است.

سرفصل:

در این درس استاد مطالب زیر را مورد بررسی قرار می دهد:

- پیشینه تاریخی، اجتماعی و سیاسی حقوق همبستگی

- شناسایی حقوق همبستگی

- ویژگیهای حقوق همبستگی

- حق بر صلح

- حق بر محیط زیست سالم

- حق بر توسعه

- حق بر میراث مشترک بشریت و سایر موارد

- نظارت بر رعایت حقوق همبستگی

منابع:

اسناد سازمان ملل متحد

- Alston, P., in, R.D. H, 1979; NILR, 1982; AJIL, 1984.
- Dupuy, R.J., "Le droit au développement colloque de l'académie de droit international, 1980.
- ROJSALBONICO, N., "Le droit au développement comme droit de l'homme", 1984.
- DEWAART, M., "The right to development in international law", Nijhoff, 1992.
- UNESCO, "Le droit à un environnement sain, colloque, 1987.
- THORME, "Etablising environment as a human right", Denver JI of IL, 1991.
- BOYLE, "Human right approaches to environmental protection, Oxford, 1996.
- Alston, Ph., "The right to food", La Haye, 1984.

دولت و حقوق بشر

هدف: تحقق حقوق بشر در چهارچوب یک دولت نیاز به پیش فرضها و شرایطی دارد. هدف از این درس بحث در مورد این پیش فرضها و همچنین بررسی و تعمق در این شرایط است.

سرفصل:

استاد در این درس مشخص می کند که شناسایی حقوق بشر توسط دولتها کافی نیست. برای اینکه حقوق بشر تبدیل به یک واقعیت حقوقی گردد تحقق شرایطی لازم است:

- وجود یک جامعه سامان یافته در قالب دولت قانونمدار
- در داخل یک دولت، حقوق بشر باید در یک چهارچوب حقوقی از پیش مستقر - که البته با توجه به ماهیت حقوق و شرایط متفاوت است - اعمال شود.
- استیفاء حقوق بشر توسط صاحبان آنها باید همراه با ضمانتهای حقوقی مشخص خصوصاً امکان دادخواهی در مراجع قضایی باشد.

بدین منظور استاد در ضمن بررسی های خود به موارد زیر خواهد پرداخت:

- دولت قانونمدار از جنبه صوری و ماهوی
- حق و قانون و هدف از قوانین و مقررات و حدود آن
- دموکراسی و حق تعیین سرنوشت
- ضمانتهای سازمان یافته برای تضمین حقوق بشر
- ضمانتهای سازمان نیافته برای تضمین حقوق بشر

منابع:

- J. CHEVALLIE, "L'Etat de droit", Montchrestien, 1994.
- L'État de droit", Mélanges en l'honneur de Guy BRAIBANT, 1996.
- BARAET-KRIEDEL, "L'Etat et les esclaves, paris, Calmann-1979.
- BARRET-KRIEDEL, "L'Etat et la démocratie, 1986.
- "Féderico moyer, Amicorum Liber", 1995-2 volume.
- B. WALLACE, "International Human Rights", Sweet and Maxwell, 1997.

نهادها و ساز و کارهای جهانی حمایت از حقوق بشر

هدف: بررسی تحلیلی نهادها و ساز و کارهای جهانی حمایت از حقوق بشر است.

سرفصل دروس:

- در این درس استاد ساز و کارها و آئین‌های رسیدگی که برای حمایت از حقوق بشر در چهارچوب سازمان ملل متحد وجود دارد مورد بررسی قرار می‌دهد:
- ۱- تحلیل نظام گزارش بر اساس کنوانسیونها (دوره - محتوای گزارشها، ترکیب نهادهای نظارتی، تأمین مالی، روش بررسی گزارشها، اختیارات نهادهای نظارت کننده، انتقادات بر این نظام).
 - ۲- تحلیل نظام شکایات و کمیسیونهایی که براساس کنوانسیونها ایجاد گردیده‌اند (شرایط پذیرش شکایت، روند رسیدگی به شکایات، نحوه ترتیب اثر به شکایات، شرایط پذیرش در کمیسیونها، روش بررسی کمیسیونها، نحوه ترتیب اثر به شکایت در کمیسیونها، انتقادات وارده بر این نظام).
 - ۳- تحلیل ساز و کارهایی که مبتنی بر تعهدات قراردادی دولتها نیستند (ترکیب و اختیارات نهادهای مسئول، پذیرش مکاتبات و اعلانات قطعنامه‌های ۱۵۰۳ و ۱۲۳۵، روند رسیدگی‌های عادی، نوع ترتیب اثر به رسیدگی انجام شده در چهارچوب آئین‌های عادی، ترکیب و اختیارات ارگانهای خاص (ad hoc)، مبنای رسیدگی وضعیتهای بررسی شده توسط ارگانهای خاص، انتقادات مربوط به آئین‌های غیر قراردادی).
 - ۴- تحلیل رابطه بین ساز و کارهای موجود.
 - ۵- کمیسیون عالی حقوق بشر
 - ۶- نقش سازمانهای بین المللی غیر دولتی.

منابع:

۱- اسناد سازمان ملل متحد.

- CHAPPEZ, J., "La règle de l'épuisement des voies de recours internes", Paris, 1972.
- CLARK, R.S., "A United Nations high commissioner for human rights, the Hague, 1972.
- MERON, Th., "Human rights law making in the U.N.," Oxford, 1986.
- GOMEZ DEL PRADO, J.L. "United Nations conventions on human rights: The practice of the human rights committee", Human rights quarterly, 1985, Vol. 7.

-
- KOOIJMANS, P.H., "Introduction of the international system of protection of human rights, recueil des cours de l'institut international des droits de l'homme, strasbourg, 1986.

نهادها و ساز و کارهای منطقه ای حمایت از حقوق بشر

هدف: آشنایی با نهادها و ساز و کارهای منطقه ای حمایت از حقوق بشر است.

سرفصل:

در این درس استاد نهادهای حمایت از حقوق بشر را که جنبه منطقه ای دارند و آئین رسیدگی آنها را مورد بررسی قرار می دهد:

- ۱- نهادهای اروپایی
- ۲- نهادهای آمریکایی
- ۳- نهادهای آفریقایی
- ۴- وضعیت موجود در آسیا

منابع:

کنوانسیون اروپایی حقوق بشر و پروتکل های آن، کنوانسیون آمریکایی حقوق بشر و کنوانسیون آفریقایی حقوق بشر و ملتها

- WESTON, B., "Regional Human Rights Regime. A Comparison and Appansal", Venderbitt JI, of Trnsl. L. 1987.
- Gros ESPIELL, H., "La convention americaine et la convention europeénuedes droits de l'homme, analyse comparative, RCADI, 1989-VI
- ERLMAN, S., "La convention europeéenne des droits de l'homme" - guide de jurisprudence", Vienne
- BUERGEN THAL, T., "Protecting human rights in the americas", Kehl, 1990
- KOUEVI, A., "Essai de commentaire de la charte africaine des droits de l'homme et des peuples". Toulouse, 1987.
- OUGUERGOUZ, F., "La charte africaine des droits de l'homme et des peuples", puf. 1993.

حقوق بشر از دیدگاه اسلام

هدف: هدف از این درس بررسی دیدگاههای اسلام در زمینه حقوق بشر و مقایسه آنها با نظام بین المللی حقوق بشر است.

سرفصل دروس:

در این درس استاد مطالب زیر را مورد بررسی تحلیلی قرار می دهد.

- ۱- مبانی حقوق بشر در اسلام
- ۲- تحلیل اعلامیه حقوق بشر اسلامی و مقایسه آن با اعلامیه جهانی حقوق بشر
- ۳- بررسی نسبت میثاق حقوق مدنی و سیاسی با موازین اسلامی و مواضع کشورهای مسلمان
- ۴- بررسی نسبت میثاق حقوق اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی با موازین اسلامی و مواضع کشورهای اسلامی
- ۵- بررسی نسبت دیگر اسناد بین المللی مهم حقوق بشر با موازین اسلامی و مواضع کشورهای اسلامی
- ۶- سازمانهای بین المللی حقوق بشر و کشورهای اسلامی

منابع:

- جعفری تبریزی محمد تقی، «تحقیق در دو نظام حقوق جهانی بشر از دیدگاه اسلام و غرب و تطبیق آن دو با یکدیگر»، دفتر خدمات حقوقی بین المللی جمهوری اسلامی ایران، ۱۳۷۲.
- منصور لاریجانی، اسماعیل، «سیر تحول حقوق بشر و بررسی تطبیقی آن با حقوق بشر در اسلام»، تابان، ۱۳۷۴.

- Sami, A., "Les musulmans face aux droits de l'homme: religion et droit et politique. Etude et documents.", Bochum, 1994.

نظام بین المللی حقوق بشر و ایران

هدف: مشخص نمودن نسبت بین نظام بین المللی حقوق بشر و نظام حقوقی ایران در زمینه حقوق بشر است.

سرفصل دروس:

- مبانی حقوق بشر و مواضع ایران
- کنوانسیونهای بین المللی حقوق بشر و مواضع و مقررات داخلی ایران
- نهادهای بین المللی حمایت از حقوق بشر و ایران

منابع:

- قطعنامه ها و سایر اسناد بین المللی مربوط به ایران در زمینه حقوق بشر
- اسناد مربوط به اعلام مواضع ایران در مراجع بین المللی
- قوانین و مقررات داخلی

آموزش حقوق بشر

هدف درس: بررسی ابعاد مختلف و نحوه آموزش حقوق بشر و تاثیر آن در توسعه و تضمین حقوق بشر

سرلصل دروس:

برنامه های آموزشی، تربیتی و اطلاع رسانی فعال در زمینه حقوق بشر یکی از طرق مؤثر ایجاد فرهنگ حقوق بشر، توسعه و تضمین این حقوق است. در این درس استاد مطالب زیر را به صورت تحلیلی مورد بررسی قرار می دهد.

- ۱- فروض اصلی و مسائل آموزش حقوق بشر
- ۲- ابعاد داخلی و بین المللی حقوقی آموزش حقوق بشر
- ۳- فرایند آموزش حقوق بشر
- ۴- نحوه ارزیابی برنامه های آموزش حقوق بشر
- ۵- ترتیبات و لوازم آموزش حقوق بشر

منابع:

- اسناد سازمان ملل متحد و یونسکو

- Andreopoulos, G.P., "Human rights education for the twenty-first century," Philadelphia, 1997.
- Alfredsson, G., "The right to human rights education" in A. eide (eds), economic, social and cultural rights, Dordrecht, 1995.
- Bernstein Tarrow, N. (ed), Human rights and education, New York, 1987.
- Committe on the elimination of Racial discrimination, teaching, education, culture and information as means of eliminiation racial discrimination", New York, 1985.
- Human rights and human rights education in the process of transition to democracy, prasue, 1993.
- Lynch, J., "Cultural diversity and the schools," 4 Vol. London, 1992.
- Lynch, J., "Human rights, education and global responsibilities", New York, 1992.
- ABC, teaching human rights, practical activities for primary and secondary schools, Geneva, 1989.
- Elbers, F. , "The Human rights education resource book, the Hague, 1997.
- First steps: A manual for starting human rights education", London, 1996.

حقوق بشر دوستانه و مسئولیت بین المللی فردی در قبال نقض حقوق بشر

هدف: بررسی حقوق بشر دوستانه و اساسنامه دیوان بین المللی کیفری و رابطه آن با حقوق بشر است.

سرفصل:

در این درس استاد مطالب زیر را به صورت تحلیلی مورد بررسی قرار می دهد.

بخش اول: حقوق بشر دوستانه

- ۱- کنوانسیونهای ژنو و مخاصمات مسلحانه بین المللی
- ۲- کنوانسیونهای ژنو و مخاصمات مسلحانه غیر بین المللی
- ۳- پروتکل اول
- ۴- پروتکل دوم
- ۵- رابطه متقابل حقوق بشر و حقوق بشر دوستانه
- ۶- کمیته صلیب سرخ و هلال احمر

بخش دوم:

- ۱- پیشینه تاریخی مسئولیت کیفری فرد
- ۲- دیوان بین المللی کیفری
- الف- صلاحیت موضوعی دیوان
- ب- صلاحیت شخصی دیوان
- ج- آئین رسیدگی
- د- رابطه بین صلاحیت مراجع بین المللی و مراجع داخلی

منابع:

- CICR, "Les conventions de Genève du 12 aout 1949", 1982.
- CICR, "Commentaires des protocoles additionnels du 8 Juin 1977 aux convention de Geneva, 1986.
- "Les dimentions internationales du droit humanitaire", Paris, 1986.
- AB, -SAAB, R., Droit numanitaire et conflits internes, Paris, 1986.
- PICTET, J., Developpement et principes du droit international humanitaire, Paris, 1983.
- Cherif Bassioun., M., Crimes Against Humanity in International Criminal Law, London, 1992.

-
- Christopher, C., "Reining in impunity for international crimes and serious violations of fundamental human rights", AIDP, 1998.
 - Lyal, S., "individual responsibility in international law for serious human rights violations", London, 1992.
 - Hey. H., "Gross human rights violations: A search for causes, London, 1995.

متون حقوقی به زبان خارجی (انگلیسی یا فرانسه)

هدف: هدف از این درس آشنایی دانشجویان با متون خارجی تخصصی در زمینه حقوق بشر و توانایی استفاده از آنها است.

سرفصل دروس:

در این درس متون حقوقی شامل اسناد بین المللی حقوق بشر، دکترین و آرای قضایی در زمینه حقوق بشر مورد مطالعه قرار می گیرند.

مبانی انسان شناختی حقوق بشر و تنوع فرهنگی

هدف: آشنایی دانشجویان با انسان شناسی حقوقی و مبانی حقوق بشر از نظر انسان شناسی و تنوع فرهنگی است.

سرفصل:

در این درس استاد پس از آشنا ساختن دانشجویان با انسان شناسی و انسان شناسی حقوقی مطالب زیر را مورد بررسی قرار می دهد:

- حقوق بشر و تجدد
- حقوق بشر و پسا تجدد
- انسان شناسی حقوقی و نقد حقوق بشر
- حقوق بشر و تنوع الگوهای فرهنگی
- ابهامات اعلامیه جهانی حقوق بشر
- سیستم های تضمین حقوق بشر و تکثر فرهنگی (حقوق بشر و درک از جهان، تجربیات مختلف: اسلام، آفریقا، هند، آسیا و غیره)
- حقوق بین الملل بشر موضوعه و لحاظ تنوع فرهنگی (هسته سخت حقوق بشر، حقوق فرهنگی و ابعاد جمعی حقوق بشر)
- شناسایی حقوق اقوام بومی و تحول نظریه حقوق بشر

منابع:

- ALLIOT, M., "L'antropologie juridique et le droit des manuels", 1983. Archiv fur rechts und sozial philosophie
- "Droit de l'homme et anthropologie du droit" Aulletin de liaison du LAjd. 1986
- ARKOUN, "Les origines islamiques de droits de l'homme", Revue des sciences moales et politique, 1989.
- ARNAUD. A.J., "Repenser un droit pour l'epoque postmoderne", courier du CNRS,
- Journal institute of muslim minority affairs, Abdullahi Ahmed An-Naim: Towards an islamis reformation: Civil liberties, Human rights and international law, 1990, Syracuse University Press

حقوق زن

هدف: بررسی تحلیلی حقوق زنان در اسناد بین المللی حقوق بشر است.

سرفصل:

استاد در این درس با بررسی تحلیلی اسناد و کنوانسیونهای بین المللی در خصوص حمایت از حقوق زنان به مطالب زیر توجه می کند:

- ۱- سیستم سازمان ملل متحد و حقوق زنان
- الف- اسناد و کنوانسیونهای سازمان ملل متحد در مورد حقوق زنان
- ب- برنامه عمل سازمان ملل متحد برای ارتقاء برابری و عدم تبعیض در خصوص زنان
- ج- نقش مؤسسات تخصصی سازمان ملل متحد در حمایت از حقوق زنان

۲- مشارکت و سهم سازمانهای منطقه ای در حمایت از حقوق زنان

۳- نقش سازمان های بین المللی غیردولتی در حمایت از حقوق زنان

منابع:

- اسناد سازمان ملل متحد

- Clark, R., "The Vienna convention reservation, Regime and the convention on discrimination against women", AJIL, Vol. 85.
- Alfredson, G., "Guide to documents on the human rights of women," Nijhoff, 1995.
- Burrows, N., "The 1979 convention on the elimination of all forms of discrimination against women," NILR. 1985.
- COOK, J., "Women's international human rights law", HRQ, Vol. 15, 1997.
- Nasir, J., "The status of women under islamic law and under modern islamic legislation, 1994, Gaham and Trotman.
- Teson, F.R., "Feminism and international law", Virginia Journal of International Law, Vol. 35, 1993.
- U.N. "Violence in the family" 1989. U.N., The advancement of women 1945-1996, 1996.

حقوق کودک

هدف: بررسی حقوق کودک در اسناد و کنوانسیونهای بین المللی است.

سرفصل:

در این درس استاد با بررسی تحلیلی اسناد و کنوانسیونهای بین المللی مربوط به حمایت از حقوق کودک به مطالب زیر توجه خواهد کرد.

- کار کودکان
- فرزندخواندگی
- حمایت از کودکان در مخاصمات مسلحانه
- کودک در محاکم دادگستری
- پناهندگی کودک
- سوء استفاده از کودک
- بهداشت کودک
- آموزش و پرورش کودک
- خانواده
- حقوق مدنی
- حقوق اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی

منابع:

- The international journal of children's rights, Kluwer Law International.
- Alston, Ph. "The best interests of the child: Reconciling culture and human rights", Oxford, 1994.
- Balton, D.A., "The convention on the rights of the child: prospects for international enforcement", 1990, HRQ, 12.
- JUPP. M., "The U.N. convention on the rights of the child: an opportunity for advocates", 1990, HR, 14.
- Alston, Ph., "The convention on the rights of child: A commentary", 2 Vols, Genevam 1995.
- Saulle, M. R., "The rights of the child: International instruments, 1995, Transnational publishers Inc.
- U.N. "convention on the rights of the child: World compagn for human rights, 1992.
- Van Bueren, G., "The international law on the rights of the child, Martinus, 1995.

حقوق کار

هدف: آگاهی از موازین و معیارهای بین المللی حقوق بشر مربوط به کار است.

سرفصل دروس:

استاد در این درس مباحث زیر را مورد بررسی تحلیلی قرار می دهد.

۱- تعریف و تعیین حدود و بررسی موازین بین المللی حقوق بشر در رابطه با کار (حق بر کار، دستمزد و شرایط، استراحت و فراغت، بردگی، برده داری و کار اجباری و غیره)

۲- دلایل ایجاد سازمان بین المللی کار و تحول آن

۳- صلاحیتهای سازمان بین المللی کار

۴- ارکان سازمان بین المللی کار

۵- منابع حقوق بین المللی کار

۶- مشخصات و ویژگیهای مقاله نامه ها و توصیه نامه ها و اهمیت حقوقی

آنها

۷- تعهدات کشورهای عضو سازمان بین المللی کار در قبال مقاله نامه ها

و توصیه نامه ها

۸- چگونگی نظارت بین المللی بر اجرای موازین بین المللی کار و اجرای

تعهدات دولتها

منابع:

- ABOUGHANEM, A. "Étude sur les relations entre les normes internationales du travail et la coopération technique, ILO, Geneve, 1985.
- BAJWA, D.K., "Human Rights Standards of ILO: Their Impact in India, New Delhi, 1988.
- BARTOLOMEI DE LA CRUZ, H.G. "Protection against Anti-Union Discrimination", ILO, Geneve, 1976.
- GORMLEY, W.P. "Emerging Protection of Human Rights by the International Labour organization, 30 Alb. L.Rev. 1966.
- OSIEKE, E., "Constitutional Law and Practice in ILO (kluwer. Dardreclit, 1985).
- Valticos, N., "International Labour Organisation: its Contribution to the Rule of Law and the International Protection of Human Rights, International Commission of Jurist Rev. 1998.

حق تعیین سرنوشت و حقوق ملتها

هدف: بررسی سیر تحول حق تعیین سرنوشت و حقوق ملتها است.

سرلصل دروس:

استاد در این درس مباحث زیر را مورد بررسی قرار می دهد.

- پیشینه تاریخی اصل تعیین سرنوشت
- ماهیت اصل تعیین سرنوشت
- محتوای اصل تعیین سرنوشت
- تحول اصل تعیین سرنوشت و مسئله مشروعیت دمکراتیک
- پیشینه تاریخی حقوق ملتها
- محتوای حقوق ملتها
- رابطه حقوق ملتها و حقوق توسعه

منابع:

- M. MERLE, "Les plébiscites organisés par les National Unies", A.F.D.I., 1961. p. 425-444.
- M. VIRALLY, "Droit international et décolonisation devant la Nations-Unies", A.F.D.I., 1963, pp. 508-541.
- A. RIGO-SUREDA, "The Evolution of the Right of self-determination, A study of the United Nations practice", Leydon, 1979.
- V. GOULLAND-DEBBAS, "Collective Reponses to the Unilateral Declarations of Independence", BYBIL, 1990. pp. 135-153.
- CASSESE, A. "Self- de termination of peoples: a legal reappraisal", Cambridge. 1996.

دادرسی عادلانه و مدیریت قضایی

هدف: بررسی تحلیلی اسناد بین المللی درخصوص رعایت حقوق بشر در مدیریت قضایی و امکان دادرسی عادلانه است.

سرفصل:

استاد در این درس مطالب زیر را مورد بررسی قرار می دهد:

- ۱- حق دادرسی عادلانه
- ۲- قواعد حداقل استاندارد در رفتار با زندانیان
- ۳- تدابیر احتیاطی برای تضمین حمایت از حقوق افراد مواجه با مجازات مرگ
- ۴- قواعد حداقل استاندارد سازمان ملل متحد برای مدیریت دادگستری جهت نوجوانان
- ۵- اسناد هشتمین کنگره سازمان ملل متحد برای پیشگیری از جرایم و رفتار با مجرمین

منابع:

اسناد سازمان ملل متحد

- Casale, S., "Regimes for remand prisoners. 1990
- Challenger, D., ed., "Bail or remand?, proceedings of a conference. Conberra, Newman, "International human rights; law, plocy, and process. Cincinnati, 1990
- Rodley, N., "The treatment of prisoners under international law, Paris, UNESCO, 1987.
- Nations-Unies. Contre pour le développement social et le affaires humanitaires. "compendium of United Nations standards and norms in crime prevention and criminal justice", 1992. Penal reforme international "pratique de lu prisons", Paris, 1997.
- Abdullahi Ahmad An-Naim's rights of women and international law in the muslim context, 1987.
- Cook, Rebecca, "Human rights of women: national and international perspectives", 1994.

سازمان های بین المللی غیر دولتی و حمایت از حقوق بشر

هدف: هدف از این درس بررسی جایگاه و تاثیر سازمانهای بین المللی غیر دولتی در حمایت از حقوق بشر است.

سرفصل:

استاد در این درس مباحث زیر را بصورت تحلیلی مورد بررسی قرار

می دهد:

- ۱- تاریخچه گسترش سازمان های بین المللی غیر دولتی
 - سازمان های بین المللی غیردولتی و حقوق بین الملل
 - تعریف سازمانهای بین المللی غیر دولتی
 - شخصیت حقوقی و جایگاه سازمانهای غیردولتی در حقوق بین الملل
 - مشروعیت سازمانهای بین المللی غیر دولتی
- ۲- انواع سازمانهای غیردولتی و سازمانهای غیردولتی فعال در زمین حقوق بشر
- ۳- تاثیر سازمانهای بین المللی غیردولتی در شکل گیری ترویج و تضمین حقوق بشر
- ۴- همکاری مستقیم و غیرمستقیم سازمانهای بین المللی غیردولتی با سازمانهای بین الدولی در ترویج و تضمین حقوق بشر

منابع:

- P. Benvenuti "The Nature and Features of International Non-Governmental Organizations" Ital, Yearbook of International Law, 1978-1979.
- J. Barnes, Non-Governmental Organizations Increasing the Global Perspective, Marine Policy 8, 1984.
- M. Betati "Les O.N.G et le Droit International, edition Economica", Paris, 1986.
- David Weissbrodt, "Fact-Finding by International Non-Governmental Human Rights organizations", Virginia Journal of International Law, 22, 1981.
- J.D. Muller, les ONG Ambigus: "Aides aux Etats/aides aux Populations", Paris, 1989.
- Y. Beigbeder "Le role international des organisations non-gouvernementales, L.G.D.J. Paris, 1992.

حقوق پناهندگی

هدف: بررسی حقوق پناهندگان در اسناد بین المللی است.

سرفصل:

در این درس استاد حقوق پناهندگان زیر را به صورت تحلیلی در اسناد بین المللی مورد بررسی قرار می دهد. از جمله در اسناد زیر:

- ۱- اعلامیه دینی
- ۲- اعلامیه جهانی حقوق بشر
- ۳- میثاق حقوق مدنی و سیاسی
- ۴- اعلامیه مجمع عمومی سازمان ملل متحد در خصوص سرزمین
- ۵- کنوانسیون ۱۹۵۱ ژنو در مورد پناهندگان

منابع:

- Hathaway, J.C., "Reconceiving refugee law as human rights protection", 1991, Journal of Refugee studies, Vol. 4, No. 2.
- Lee, L.T. "Towards a world without refugees", BYIL, 1986.
- McKee, R. "Recent trends in asylum appeals", 1995, INLP.
- Shah, P., "refugees and safe third countries", INLP. 1995.
- Boed, R., "Asylum-seeker flaws on the territory of the former soviet union", HRIGN, Vol. 5.
- Daviss, D.V. "Human rights law: A research guide to the literature part II: International protection of refugees, and humanitarian law" 1982.
- Goldberg, P., "Anywhere but home: Asylum in the United States for women fleeing intimate violence", 1993. Cornell International law journal.
- Gowlland-Debbas, v. "the problem of refugees in the light of contemporary international law issues", Martinus, 1995.

آزادی بیان و اجتماعات و تشکلات

هدف: بررسی موازین بین المللی حقوق بشر در مورد آزادی بیان و اجتماعات و تشکلات است.

سرفصل:

در این درس استاد بر اساس اسناد بین المللی و دکترین های حقوقی موارد زیر را بصورت تحلیلی مورد بررسی قرار می دهد.

۱- آزادی بیان

۲- آزادی اجتماعات و تشکلات

منابع:

- COLLIARD, C.A. "Libertés publiques", Dalloz, 1992.
- ROBERT, J. "Libertés fondamentales et droits de l'homme", Montchrestien, 1989.
- "Federico Maor, "AMICORUM LIBER", Bruxelles, 1995, 2 volumes.
- J. MORANGE, "Droit de l'homme et libertés publiques" puf 1985.
- J. RIVERO, "Les libertés publiques". Tome 1. Les droits de l'homme". puf.
- J. RIVERO, "Les libertés publiques", Tome 2, Les régime des principales libertés". puf.

حمایت از حقوق اقلیتها

هدف: هدف از این درس بررسی حقوق اقلیتها در بعد بین المللی، در رویه دولتها و رابطه آن با حقوق بشر است.

سرفصل دروس:

اسناد در این درس مطالب زیر را مورد بررسی تحلیلی قرار میدهد.

۱- مفهوم اقلیت

الف: تعریف حقوقی از اقلیت و مشکلات آن

۲- شناسایی موجودیت اقلیتها

۳- مشکلات اقلیتها

الف: بعد داخلی مشکل - مطالبات و ادعاهای اقلیتها (اقلیتهای

پراکنده و اقلیتهای متراکم)، مقاومت دولتها

ب: بعد بین المللی مشکل

۴- راه حل مشکلات اقلیتها - حمایت بین المللی (موافقتنامه و

کنوانسیونهای دو جانبه و چند جانبه) حمایت از اقلیتها در چهارچوب جامعه ملل

- حمایت از اقلیتها در چهارچوب سازمان ملل متحد

۵- حقوق اقلیتها و حقوق تعیین سونوشت

۶- حقوق مردم بومی

۷- حقوق اقلیتها و حقوق بشر- بررسی اسناد حقوق بشر مربوط به عدم

تبعیض و اسناد خاص حمایت از اقلیتها.

۸- ابعاد تازه حمایت از اقلیتها

الف: حمایت از اقلیتها و هویت فرهنگی (شناسایی اصل اصالت

فرهنگی توسط سازمان ملل متحد و همگونی بین فرهنگی)

ب: نمایندگی اقلیتها (شناسایی شخصیت حقوقی اقلیتی و منابع آن)

۱- منابع: کنوانسیون بین المللی، اعلامیه ها و اسناد سازمان ملل متحد

- YACOUB, J., "Les minorités dans le monde", Desclée de Brower, 1998.
- RICHARD. P., "Droits de l'homme, droits des peuples," Lyon, 1995.
- RIGAUX, F., "Pour une déclaration universelle des droits des peuples, identité nationale et coopération internationale, Bruxelles, 1990.
- BEN ACHOUR, Y., "Souveraineté étatique et protection international des minorités", RCADI, 1994, Vol. I.
- BOKATOLA, I.O., "L'organisation des nations - unies et la protection des minorités", Bruxelles, 1997.
- McKEAN, W., "Equality and discrimination under international law", Oxford, 1983.
- BAGLEY, H., "General principles in the international protection of minorities", Geneva, 1950.

تاریخ: ۱۳۷۲/۱۱/۲۲

شماره: ۲۲/۳۶۴۹

پیوست:

بیت عالی

جمهوری اسلامی ایران
دانشگاه فرهنگ و آموزش عالی

حداقل و حداکثر واحدهای درسی در مقاطع مختلف آموزش عالی
(مصوبات جلسات ۲۹۱ و ۲۹۲ مورخ ۱۳۷۲/۱۰/۲۵ و ۱۳۷۲/۱۱/۹)

شورای عالی برنامه ریزی

شورای عالی برنامه ریزی به پیشنهاد گروههای برنامه ریزی و براساس بازنگری و برنامهمهای آموزشی، حذف دروس ناموفق و واحدهای غیرضرور و ادغام شاخهها و بعضی از رشتههای تحصیلی، حداقل و حداکثر واحدهای درسی مقاطع مختلف آموزش عالی را به شرح زیر تصویب گردید. مصوبات از تاریخ تصویب قابل اجرا است و به موجب آن مصوبات قبلی لغو میگردد.

۱- دورههای کارشناسی حداقل ۶۷ و حداکثر ۷۲ واحد
۲- دورههای کارشناسی حداقل ۱۳۰ واحد و حداکثر ۱۳۵ واحد (برای رشتههای مختلف فنی و مهندسی حداکثر ۱۴۰ واحد)

۳- دورههای کارشناسی ناپیوسته حداقل ۶۵ و حداکثر ۷۰ واحد

۴- دورههای کارشناسی ارشد ناپیوسته حداقل ۲۸ و حداکثر ۳۲ واحد (که از این تعداد ۴ تا ۱۰ واحد اختتامی به پایان نامه دارد).

۵- دورههای کارشناسی ارشد پیوسته حداقل ۱۷۲ و حداکثر ۱۸۲ واحد

۶- دورههای دکتری Ph. D. حداقل ۴۲ و حداکثر ۵۰ واحد (که از این تعداد ۱۶ تا ۲۰ واحد می تواند اختتامی به رساله داشته باشد).

در این صورت:

الف: گروههای برنامه ریزی موظف اند کلیه برنامههای مصوب رشتههای مربوط به خود را بررسی کرده و با حذف واحدهای غیر ضرور، سقف واحدها را در مقاطع مختلف تحصیلی به سطح تعیین شده فوق کاهش دهند.

ب: این تقلیل واحدها و برنامهمهای جدید برای دانشجویان ورودی سالهای تحصیلی ۱۳۷۲-۷۳ و بعد از آن قابل اجرا است.

ج: دانشجویان ورودی قبل از ۱۳۷۲ نیز میتوانند وضعیت تحصیلی خود را با برنامه جدید تطبیق دهند، در این صورت تطبیق واحدها و دروس با برنامههای جدید حسب مورد برعهده شورای آموزشی گروه یا کمیته تحمیلات تکمیلی مؤسسه ذیربط است.

رای صادره در جلسات ۲۹۱ و ۲۹۲ شورای عالی برنامه ریزی در خصوص تقلیل واحدهای درسی در مقاطع مختلف تحصیلی صحیح است به برجام اجرا گذارده شود.

دکتر سید محمد رضا شامی گلپایگانی

وزیر فرهنگ و آموزش عالی

رونوشت: معاونت محترم آموزشی وزارت فرهنگ و آموزش عالی
معاونت محترم وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی
و رئیس محترم دانشگاه آزاد اسلامی
خواهشمنداست به واحدهای مجری ابلاغ فرمائید.

سید محمد کاظم ناشینی

دبیر شورای عالی برنامه ریزی

۲۱۹

جمهوری اسلامی ایران
وزارت فرهنگ و آموزش عالی

بسم تعالی

تاریخ ۱۳۷۲/۱۱/۲۵

شماره ۱۱۲/۲۶۶۲

دستورالعمل اجرایی موضوع کاهش سقف واحدهای درسی
دوره‌های کاردانی، کارشناسی و کارشناسی ارشد
مصوب جلسه ۲۹۲ شورای عالی برنامه ریزی مورخ ۱۳۷۲/۱۱/۲۳

- ۱- گروه‌های برنامه ریزی موظفند حداکثر ظرف مدت ۶ ماه برنامه‌های مصوب مربوط به خود را بازنگری کرده و سقف واحدها را تا حد مجاز کاهش دهند.
- ۲- برنامه‌های اصلاح شده از تاریخ ابلاغ، برای دانشجویانی که از این تاریخ به بعد وارد دانشگاه می‌شوند لازم الاجرا است.
- ۳- دانشجویان شاغل به تحصیل می‌توانند بر اساس سقف تعیین شده در برنامه جدید، به تشخیص گروه آموزشی، به وسیله ذی ربط و با رعایت شرایط زیر فارغ التحصیل شوند:
 - ۳-۱: واحدهای درسی الزامی دوره را اعم از عمومی، پایه، اصلی و تخصصی تا سقف مجاز در برنامه جدید، گذرانده باشند.
 - ۳-۲: برای رشته‌هایی که هنوز برنامه جدید آنها ابلاغ نشده است، سقف واحدها در دوره کارشناسی برای رشته‌های فنی و مهندسی ۱۴۰ واحد و برای سایر رشته‌ها ۱۲۵ واحد و برای دوره کارشناسی ارشد ۲۲ واحد است.
 - ۳-۳: آن دسته از دانشجویانی که در شمول بند ۳-۱ قرار نمی‌گیرند یعنی تعداد واحدهای گذرانده شده آنها کمتر از حد مجاز است، می‌توانند از نیمسال تحصیلی بعد کمبود واحدهای درسی خود را تا سقف تعیین شده برابر برنامه جدید بگذرانند، در این صورت:
 - الف: کلیه واحدهای گذرانده شده قبلی دانشجوی، حتی اگر در برنامه جدید حذف شده باشد، پذیرفته می‌شود.
 - ب: در سبهای جدید برنامه جدید با تعداد واحد کمتر یا بیشتر عرضه شده‌اند و دانشجویان در سبها قبلاً گذرانده است، بر اساس همان تعداد واحد گذرانده شده از وی پذیرفته می‌شود و نیازی به گذراندن واحدهای اضافی برای آن دروس را ندارد.
 - ج: گذراندن سبهای از برنامه قدیم که در برنامه جدید حذف شده است، برای دانشجویانی که آن دروس را نگذرانده‌اند الزامی نیست.
 - د: برای فراغت از تحصیل در دوره‌های کاردانی، کارشناسی، کارشناسی ناپیوسته و کارشناسی ارشد پیوسته گذراندن کاپه دروس عمومی (مصوب جلسه ۲۸۲ مورخ ۱۳۷۲/۴/۲۰ شورای عالی برنامه ریزی) الزامی است.

مورخ جلسه ۲۹۲ شورای عالی برنامه ریزی، مورخ ۱۳۷۲/۱۱/۲۳ در مورد دستورالعمل اجرایی کاهش سقف واحدهای درسی دوره‌های کاردانی، کارشناسی و کارشناسی ارشد صحیح است جهت اجرا ابلاغ شود.

دکتر سید محمد رضا حاشمی کلپایگانی
وزیر فرهنگ و آموزش عالی

رونوشت: معاونت محترم وزارت فرهنگ و آموزش عالی و
معاونت محترم آموزشی وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و
رئیس محترم دانشگاه آزاد اسلامی
خواهشمند است دستور فرمائید به واحدهای مجری ابلاغ نماید.
سید محمد کاظم نائینی
رئیس هیأت عالی برنامه ریزی